

ВГО “Асоціація перекладачів України”

Матеріали Всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару з питань практики перекладу та підвищення конкурентоспроможності перекладацьких послуг (04 червня 2005 року, м. Київ)

ДОСВІД СТАЖУВАННЯ В ЦЕНТРІ ПЕРЕКЛАДІВ В ФІЛАДЕЛЬФІЇ (США)

Сарвіра С.А., Бюро перекладів, м. Вінниця

В листопаді-грудні 2004 року я мала нагоду пройти стажування в центрі перекладів та в ряді інших компаній, які надають послуги в сфері перекладу та навчання іноземних мов в Філадельфії, США. Стажування фінансувалося урядом Сполучених Штатів Америки, а саме – Бюро з питань культури та освіти, назва програми – “Громадські зв’язки”. Центральний офіс, який приймав українську бізнес-групу в Філадельфії – Рада по роботі з іноземними делегаціями (IVC of Philadelphia). В першу чергу хотілося б відмітити бездоганну організацію програми і чітке планування, завдяки чому стажування пройшло успішно і вдало.

По-друге, хотілося б відмітити інформаційну відкритість і готовність до діалогу приймаючої сторони, тобто керівництва центру перекладів та інших організацій, що, безумовно, сприяло успіху стажування.

Метою участі в цій програмі було ознайомитись з методами організації і роботи бюро перекладів у США, порівняти їх з умовами і методами роботи в Україні, перейняти досвід зарубіжних колег щодо управління, організації, роботи з персоналом, захисту інтелектуальних прав та інформації, формування цін на перекладацькі послуги, просування на ринку, тощо. Візит став також нагодою поділитись власним досвідом і розповісти про ринок перекладацьких послуг в Україні, зокрема, у Вінниці.

Базою стажування став відносно невеликий центр перекладів, в якому працюють тільки позаштатні перекладачі, але їхня кількість вражає. В університетах США готують багато фахівців з мов, зокрема – з числа носіїв цих мов. Це ставить центри перекладів в зовсім інші умови порівняно з Україною, де дуже важко знайти спеціаліста з “екзотичних” мов, в число яких зараз входять і мови колишнього Радянського Союзу і так званих країн соціалістичного блоку.

Центр перекладів надає послуги як з письмового, так і з усного перекладу. Щодо усного перекладу, всі бюро перекладів на своїх сайтах та інформаційних бюлетенях підкреслюють, що послуги надаються не просто білінгами, а фахівцями зі спеціальною підготовкою. Для США білінгви – звичайне явище, але, щоб бути конкурентоспроможним на ринку, послуги мають надавати кваліфіковані спеціалісти.

Отже, центри і бюро перекладів Філадельфії мають великий вибір фахівців з різних мов, в тому числі – з усного перекладу. Таким чином, ситуація з наймом працівників має значні відмінності порівняно з ситуацією в Україні, адже роботодавець (бюро перекладів) має можливість вибирати з великої кількості фахівців і в змозі підібрати найбільш точну кандидатуру з метою надання послуги, яка б відповідала умовам конкретного замовлення, і таким чином задовольнити індивідуальні потреби клієнта.

Якщо замовник висуває високі вимоги, то, відповідно, виконавець виставляє досить високі ціни на послуги, але обидві сторони – і замовник, і постачальник послуги, усвідомлюють важливість і специфічність роботи. Можна сказати, що в цілому споживачі перекладацьких послуг в США мають більш адекватні очікування щодо цих послуг, чим відрізняються від наших клієнтів. Так, вартість однієї години усного (послідовного) перекладу – біля 100 доларів США, вартість одного стандартного документа – 75-100 доларів США.

В цілому, ринок готовий платити і за фаховість перекладу, і за “екзотичність мови”, і за індивідуальність послуги. На відміну від цього, український ринок, принаймні в провінції, поки ще не стимулює професійне зростання і розширення асортименту послуг, в тому числі за рахунок розширення переліку мов.

Хотілося б підкреслити, що розповсюджена думка, нібито американці не володіють іноземними мовами, є помилковою: іноземними мовами володіє достатня кількість людей (маються на увазі корінні

ВГО “Асоціація перекладачів України”

Матеріали Всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару з питань практики перекладу та підвищення конкурентоспроможності перекладацьких послуг (04 червня 2005 року, м. Київ)

американці, а не білінгви), щоправда, з певним освітнім рівнем. Але це не заважає розвитку ринку професійних послуг з перекладу, а навпаки – стимулює його якісне зростання, оскільки компанії, маючи персонал, який володіє іноземними мовами, звертається до перекладацьких бюро і центрів саме за фаховим перекладом.

Зрілість і сформованість ринку перекладацьких послуг, а також можливість вибору накладає велику відповідальність на перекладача, особливо при наданні усного перекладу. Перекладач має точно слідувати загальноприйнятим правилам і професійному кодексу, є приклади притягнення до відповідальності за порушення кодексу. Наприклад, існує чітко розроблена процедура при перекладі під час допита свідків чи учасників кримінальної чи цивільної справи. Є інструкції для всіх сторін-учасниць, тобто для перекладача, адвоката, судового реєстратора і т. ін.

Інформація, яку передає бюро або замовник перекладачеві, є захищеною на законодавчому рівні. З тією кількістю адвокатів, що існує в США, нікому не спаде на думку скористатися такою інформацією в особистих цілях. Крім того, бюро обмінюються інформацією між собою, і якщо перекладач повівся не професійно по відношенню до замовника, роботодавця чи колег, це швидко стає відомо широкому колу роботодавців і замовників, а отже, перспектива подальшої праці для порушника дуже невтішна.

Варто зазначити, що в США дуже ефективно використовуються ресурси Інтернету. Оскільки кожна компанія має свій сайт, Інтернет дозволяє не тільки отримати інформацію про товари, послуги і ціни, але й навести довідки про їх якість. Велику кількість замовлень отримують через Інтернет, спілкування з клієнтом здійснюється телефоном, через Інтернет або факс. Можна сказати, що в США спілкування з клієнтом не носить настільки персоніфікованого характеру, як в Україні, що допомагає заощадити час.

На відміну від українського споживача, для якого важливим моментом є особисте спілкування, під час якого він часто і приймає рішення про те, віддати замовлення певному виконавцю чи ні, для американських споживачів важливим фактором є можливість прийняти рішення самостійно, спираючись на результати пошуку і аналізу інформації в Інтернеті.

В результаті спілкування з представниками декількох мовних центрів з'ясувалось, що різні компанії мають відмінну політику щодо надання спектру послуг. Так, одні зосереджені тільки на перекладах, інші – тільки на навчанні іноземним мовам, знаходячи інколи несподівані рішення щодо розширення переліку послуг, а треті намагаються надавати як послуги з перекладу, так і послуги з навчання.

Специфічний вид послуг надає один із мовних центрів, який спеціалізується на виправленні акценту у американців неамериканського походження. Його послуги користуються попитом, і це не дивно, якщо осмислити один із основних принципів американського життя: найкоротшим шляхом – до мети. Спілкування з тобою не повинно створювати проблем і незручностей, отже від того, наскільки ти добре володієш і природно розмовляєш англійською залежить твоя кар'єра і твоє майбутнє. В центрі відпрацьовуються найменші дефекти і тонкощі вимови. Зрозуміло, що таку послугу в змозі надати тільки фахівець. І таких фахівців готують американські університети.

Важливим моментом для американців є створення “команди”, нематеріальні методи заохочення працівників, навіть якщо йдеться про позаштатних співробітників. Для цього влаштовуються спільні обговорення і святкування, існує в Америці і дошка пошани, яка в свій час викликала стільки насмішок в гумористів СРСР.

В цілому, як в Україні, так і в США застосовуються схожі підходи до організації роботи бюро та центрів перекладів. Ми маємо схожі проблеми і віднаходимо подібні шляхи вирішення. Різниця – в більшій зрілості і сформованості ринку послуг з перекладу в Сполучених Штатах Америки, але в Україні ці послуги носять більш персоніфікований характер.

Проявом політики підтримки підприємництва в США є наявність багатьох офісних центрів, де підприємцям пропонують найзручніші умови в сучасно оформлених будинках, з усіма необхідними зручностями і комунікаціями, швидким Інтернетом, можливістю орендувати погодинно конференц-зал і

ВГО “Асоціація перекладачів України”

Матеріали Всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару з питань практики перекладу та підвищення конкурентоспроможності перекладацьких послуг (04 червня 2005 року, м. Київ)

т. ін. До речі, оренда в такому офісному центрі сприяє просуванню молодого бізнесу, адже підприємці мають нагоду спілкуватись і просувати свої послуги і товари.

Хочеться відмітити організацію і планування роботи, які, як і майже всюди в США, є зразковими. Це стосується і організації робочого місця, і організації офісу в цілому, і планування роботи з персоналом, і багатьох інших аспектів.

Однак, незважаючи на організацію і планування чи завдяки їм терміни виконання перекладу встановлюються набагато довші, ніж в Україні. Переклад відносно невеликого типового документа “на завтра” в Україні не вважається терміновим, а в перекладацькому центрі в Філадельфії термін виконання – 4-5 днів, тобто вже переклад, виконаний на завтра і навіть на післязавтра – це термінове виконання, на яке, відповідно, існують більш високі тарифи. Тобто, наші американські колеги виховують у клієнта шанобливе ставлення до роботи перекладача, яка не терпить поспішності.

Письмові переклади не посвідчуються нотаріально, в більшості випадків достатньо завірення печаткою бюро перекладів. В зв'язку з цим зростає роль і відповідальність за кінцевий результат і якість з боку центрів і бюро перекладів. Більшість бюро проходить сертифікацію в Асоціації американських перекладачів, яка є розробником кодексу перекладача, надає зразки типових угод і стандарти для надання перекладацьких послуг, друкує періодичне видання для перекладачів, інформуючи про ситуацію і новини на ринку перекладацьких послуг. Інформація також є доступною в електронному форматі на сайті організації. Вона ж (Асоціація) ініціює публічні обговорення існуючих проблем з метою визначення шляхів їхнього вирішення.

В цілому, з огляду на цей досвід, можна було б зробити декілька практичних висновків для поліпшення клімату в перекладацькій сфері, а саме:

По-перше: ринок перекладацьких послуг в Україні знаходиться в стадії формування, а отже, необхідно формувати громадську думку, виховувати споживача, уявлення якого про роботу перекладача та методи її оцінки часто не адекватні. Це можна робити шляхом більшої кількості публікацій щодо перекладацьких послуг в пресі, в ділових журналах, і т. ін.

По-друге: активніше просувати стандарти перекладу і коди професійної поведінки серед перекладачів і перекладацьких бюро, заохочувати до здачі кваліфікаційних іспитів і вступу до Асоціації, можливо, надаючи певні пільги членам Асоціації.

По-третє: налагоджувати міжвідомчі зв'язки та обмін інформацією з міністерствами та відомствами, робота яких певним чином пов'язана з або впливає на надання перекладацьких послуг, запрошуючи їхніх представників до участі у спільних семінарах (Міністерство юстиції, Міністерство закордонних справ і т. ін.).

Вжити заходів, направлених на захист професійних прав і інтересів перекладача. В даний час вартість диплому, отриманого у спеціалізованих вузах, знецінена за рахунок того, що перекладачами реєструють в тому числі осіб, які, не маючи відповідної освіти і спеціальної підготовки, закінчили загальні курси іноземних мов (6 академічних годин на тиждень в загальній групі, яка об'єднує учнів середніх шкіл та працюючу молодь), де такої дисципліни як “переклад” взагалі не існує, а весь курс навчання триває два роки – від азів фонетики до читання та перекладу нескладних текстів. Часто-густо такий “переклад” знецінює не тільки вартість диплому перекладача чи філолога, але й завдає шкоди перекладацькій професії та іміджу країни в цілому. Щоб запобігти цьому, висновок про професійну придатність перекладача мав би надавати після здачі кваліфікаційного іспиту орган, в який входять фахівці із значним досвідом роботи, з видачею відповідного сертифікату (Асоціація перекладачів України). Для набуття чинності такий сертифікат міг би реєструватись органами юстиції України.